

Ons plan voor een eerlijker en fatsoenlijker Nederland.

Samenvatting concept-verkiezingsprogramma PvdA 2021-2025

Inhoud

Voorwoord	3
Onze waarden	5
Corona	6
Ons plan voor goed werk en een eerlijke economie	8
Ons plan voor liefdevolle zorg	9
Ons plan voor onderwijs met gelijke kansen voor ieder kind	10
Ons plan voor volkshuisvesting en betaalbaar wonen	11
Ons plan voor een schone en duurzame toekomst	12
Ons plan voor een veilig en saamhorig Nederland	13
Ons plan voor internationale solidariteit	14

Voorwoord

We leven in een bijzondere tijd. Een moeilijke tijd. De coronacrisis maakt duidelijk wat veel mensen al langer voelen. Er is teveel verdeeldheid in ons land. De ongelijkheid tussen mensen is te groot. Goed werk voor een fatsoenlijk salaris, een fijne woning voor een redelijke huur, een steuntje in de rug als je het nodig hebt; het is voor teveel Nederlanders niet meer vanzelfsprekend. Dat moet anders. Ondanks de problemen die er zijn ben ik optimistisch over hoe we de toekomst kunnen vormgeven. Met ons plan voor Nederland kunnen we daar samen aan werken.

Ons Nederland is het land van gelijke kansen. Het land waarin iedereen mee kan doen en mee mag doen. Wij zien Nederland als een mooie, levendige vereniging waar we allemaal lid van zijn en allemaal ons steentje aan bijdragen. Waar onze kracht zit in onze verzorgingsstaat en onze vrijheid. Niet iedereen kijkt zo naar ons land. Sommigen zien Nederland als een soort BV. Een visie die je ook in de politiek wel tegenkomt. In die BV Nederland is de markt het doel, het individu de oplossing en de overheid het probleem. Dat is niet onze visie.

De coronacrisis laat zien hoe kwetsbaar we zijn als we te veel overlaten aan de grillen van de markt en het marktdenken. Hoe essentieel het is dat de overheid steun geeft aan mensen die hun baan dreigen te verliezen. Hoe belangrijk het is om een fijne woning te hebben als je noodgedwongen thuis moet werken. Zonder een sterke overheid die onze gezondheid beschermt en economisch perspectief biedt, staan mensen er alleen voor.

Wij willen Nederland weer een land maken waar het geluk van mensen boven het belang van het grote geld gaat. Wij vinden het onacceptabel

dat economische voorspoed alleen terecht komt bij een kleine toplaag en de rest achterblijft. Onacceptabel dat belastingontwijkers wel profiteren van onze voorzieningen, maar er niet aan meebetalen. Onacceptabel dat werkgevers hun risico's afwentelen op werknemers en zzp'ers. Onacceptabel dat bedrijven de samenleving laten opdraaien voor de milieuschade van hun activiteiten. Daarom is het tijd voor verandering. Voor een politiek die Nederland weer eerlijker en fatsoenlijker maakt.

Wij kiezen voor échte vooruitgang. Voor een breuk met het standaardrecept dat we de afgelopen decennia zo vaak hebben gezien. Wij doorbreken het oude patroon met een optimistisch en ambitieus plan. En dan is er heel veel mogelijk: een moderne economie waarin werkenden meedelen in de winst en we beter zorgen voor onze planeet. Een enorme investering in gelijke kansen voor alle kinderen.

In dit verkiezingsprogramma kiezen wij ervoor om de mens voorop te stellen, en niet de markt. Wie gelooft in de BV Nederland als hoogste ideaal, zal dan ook weinig van zijn of haar gading vinden. Wie gelooft in een eerlijk en fatsoenlijk Nederland des te meer. Wij kiezen uit overtuiging voor een sterke overheid en een breuk met het dogma van het privatiseren. We geven bewust meer waardering en ruimte aan de mensen die belangrijk werk doen voor ons allemaal: agenten, leraren en zorgmedewerkers. Wij kiezen voor samenwerking in plaats van kille concurrentie. Voor een overheid die naast en niet boven mensen staat. We nemen de regie terug bij zaken die te belangrijk zijn om aan de markt over te laten: voldoende betaalbare woningen, toegang tot betaalbare medicijnen en

de verduurzaming van de economie. In plaats van ieder voor zich kiezen wij voor saamhorigheid. Met meer loon en minder belastingen voor werkenden. Met waardigheid en een fatsoenlijk inkomen voor wie niet meer kan of hoeft te werken. Met een eerlijke bijdrage van multinationals, vermogenden en grote vervuilers. Dat alles vindt u terug in ons plan voor een ander, eerlijker Nederland.

Maar verandering komt nooit vanzelf. Verandering is het resultaat van mensen die hun stem laten horen. Die zich inzetten voor elkaar en iets over hebben voor een ander. Die zich verenigen en de krachten bundelen. In NGO's, bij vakbonden en verenigingen. Met al die mensen zoeken wij de verbinding. Dit plan vormt ons kompas voor de komende jaren. Het zal niet makkelijk worden. Maar het is ontzettend de moeite waard. Laten we Nederland weer eerlijker maken. Op weg naar échte vooruitgang, op weg naar een fatsoenlijk bestaan voor iedereen. Samen kunnen we dat. Ik nodig u van harte uit om mee te doen.

Lodewijk Asscher

Onze waarden

Onze waarden en idealen zijn het kompas waarop wij varen. Altijd, en nog eens extra in deze tijd van grote onzekerheden. Natuurlijk weten we dat niet alle maatregelen die wij in dit verkiezingsprogramma voorstellen van de ene op de andere dag gerealiseerd zullen zijn. Maar het is belangrijk om helder te zijn over onze koers en over de idealen die wij nastreven. Zodat u weet waar u op kunt rekenen wanneer u ons uw vertrouwen geeft.

Bestaanszekerheid

Bestaanszekerheid is het recht op een fatsoenlijk bestaan. Het recht op een plek waar je kunt thuiskomen, een inkomen waar je op kunt rekenen, een vangnet voor als het tegengit en kansen voor kinderen. In Nederland is voor te veel mensen bestaanszekerheid nog steeds niet vanzelfsprekend. Iedereen heeft er recht op om volwaardig mee te kunnen doen aan de samenleving. Je bent pas echt vrij als je zeker bent van je bestaan.

Vrijheid

Vrijheid betekent dat je alle middelen hebt om mee te kunnen doen. Om je dromen na te kunnen jagen. Om een bijdrage te kunnen leveren. Om je te kunnen ontwikkelen. Wij vinden dat vrijheid er voor iedereen moet zijn, het is geen privilege. Want alleen als je vaste grond onder de voeten hebt, voel je de vrijheid om te kunnen springen.

Gelijkwaardigheid

Gelijkwaardigheid is voor ons het fundament onder een fatsoenlijke samenleving. Dat betekent dat iedereen dezelfde kansen heeft op een goede opleiding, zeker werk, een comfortabel huis, de beste zorg en het beste onderwijs. Gelijkwaardigheid staat onder druk wanneer een kleine groep zich veel kan veroorloven en een grote groep steeds minder. Wanneer inkomsten

uit werk meer worden belast dan inkomsten uit kapitaal. Wanneer je afkomst, geloof of huidskleur bepaalt of je een eerlijke kans op een gelukkig leven krijgt.

Solidariteit

Bestaanszekerheid voor iedereen moeten we elke dag opnieuw bevechten. We leven in een wereld waarin een kleine groep mensen steeds meer heeft, en de overgrote meerderheid steeds minder. Om ons land eerlijker en fatsoenlijker te maken moeten we kennis, macht en inkomen beter spreiden. Dat is het antwoord op hebzucht, egoïsme en onrechtvaardigheid.

Duurzaamheid

Een eerlijke kans op een fatsoenlijk bestaan: dat willen wij niet alleen voor iedereen nu, maar ook in de toekomst. Duurzaamheid is daarmee direct aan de kernwaarde bestaanszekerheid verbonden. Dat betekent eerlijke groei, groene banen, schone technologie, solidariteit met toekomstige generaties en een gezond leven. Vanuit deze waarde onderschrijven we de Sustainable Development Goals (SDGs) of Duurzame Ontwikkelingsdoelen en vormen zij een belangrijke leidraad.

Corona

Corona zet ons leven op zijn kop. Zoveel zaken die vanzelfsprekend waren – handen schudden, mee de klas inlopen met je kind, een knuffel of een arm om je schouder – zijn dat ineens niet meer. Niemand weet op dit moment hoe de toekomst met corona eruitziet. Komt er snel een vaccin, kunnen we de ziekte beter behandelen of zullen we nog voor lange tijd met de huidige beperkingen moeten leven? We weten wel dat verkeerde keuzes de schade die corona veroorzaakt onnodig groter maken. Nu al zien we dat de risico's in onze samenleving en economie veel te veel terechtgekomen zijn bij de groepen die deze het minste kunnen dragen. De ouderen in verpleeghuizen, de kinderen voor wie het thuis niet veilig is, de mensen die geen zeker inkomen hebben en geen buffer om op terug te vallen. Gelukkig zijn we niet machteloos. We moeten nu alles doen om elkaar te beschermen tot het einde van de pandemie in zicht is. En daarna niet terug te gaan naar het oude normaal waarbij te veel naar te weinig ging en kwetsbare mensen er te vaak alleen voor stonden. Maar een beter normaal.

Hoe komen we door de crisis heen:

- **We doen wat nodig is.** In het belang van onze gezondheid en de economie is het enige doel om het aantal besmettingen zo dicht mogelijk bij nul te houden. De strategie die daarvoor werkt is het virus maximaal indammen en controleren.
- **We zijn duidelijk en open.** We leren van fouten en kijken naar landen om ons heen die er beter in slagen om corona onder controle te houden. De maatregelen zijn zo duidelijk en eenduidig mogelijk. De overheid is pro-actief, helder en voorspelbaar.

- **We laten niemand aan zijn lot over.** Het beroep op eigen verantwoordelijkheid of dreigen met straffen werkt niet voor mensen die geen alternatief hebben.
- **We kijken om naar elkaar.** Niemand die voor een ander zorgt mag onnodig gevaar lopen. Extra aandacht is nodig voor eenzaamheid bij ouderen.
- **We schetsen perspectief.** Wij willen dat we in de zomer van 2021 onze geliefden en onze opa's en oma's weer een knuffel kunnen geven. Dat we mensen weer een arm om de schouder kunnen slaan. Maar ook dat de economische sectoren die nu zo hard geraakt zijn weer kunnen gaan draaien. Dat theaters, de schouwburg, restaurants, cafés en festivals weer open kunnen.

Hoe herstellen we:

- **We dammen het virus in.** We investeren in de GGD'en om sneller en meer te kunnen testen en volwaardig bron- en contactonderzoek te kunnen doen. We kopen sneltesten en ondersteunen medewerkers in de zorg. Zo houden we het virus in het zicht en zorgen we voor perspectief op langere termijn.
- **Investeren in plaats van bezuinigen.** We doen alles om banen te redden en de samenleving geen onnodige schade te doen. Door te investeren in volkshuisvesting, duurzame technologie en innovatie, nieuwe spoorlijnen, onderzoek en onderwijs. Gemeenten die door corona meer kwetsbaren moeten ondersteunen terwijl inkomsten wegvallen, krijgen de ruimte voorzieningen zoals zwembaden en bibliotheken overeind te houden.
- **We steunen getroffen sectoren.** Per sector wordt gekeken of de schade tijdelijk of permanent is en welke waarde zij heeft

6

voor de samenleving en de economie. Extra steun is nodig om de bouw, cultuur, horeca en toerisme overeind te houden en banen te behouden.

- **We geven een werkgarantie.** Wij willen dat niemand zonder perspectief op straat komt te staan. Met de werkgarantie kunnen mensen zich omscholen om elders werk te vinden, zonder dat zij direct hun inkomen verliezen.

Wat hebben we geleerd:

- **Juist bij grote onzekerheid wil je kunnen rekenen op bescherming.** Alle werkenden kunnen rekenen op hulp bij pech en op een fatsoenlijk pensioen.
- **Waardering voor de zorg.** De mensen in de zorg verdienen meer waardering, minder werkdruk en meer collega's. Daarom kiezen wij voor een structurele verbetering van de salarissen en de werkomstandigheden in de zorg.
- **Samenwerking in plaats van concurrentie.** Samenwerking in de zorg bleek de sleutel tot het opvangen van de eerste coronagolf. Wat ons betreft passen we die les veel breder toe in de publieke sector: geen concurrentie maar samenwerking, in het belang van ons allemaal.
- **Grip op essentiële voorzieningen.** Corona laat zien dat we vanuit de overheid grip terug moeten krijgen op zaken die te belangrijk zijn om aan de markt over te laten; zoals de ontwikkeling van medicijnen.
- **Investeren in onderwijs en jongeren.** Jongeren zijn hard geraakt door de coronacrisis door een stapeling van problemen: weinig buffers, onderwijsachterstanden, onzeker werk, duur wonen, minder perspectief en schulden. We kiezen voor extra investeringen om de kwaliteit van het gehele onderwijs op peil te houden.

Ons plan voor goed werk en een eerlijke economie

Een fijne baan, plezier hebben met je collega's en een bijdrage kunnen leveren. Een zeker inkomen, waarmee je durft te dromen over je toekomst: over de koop van een huis, het stichten van een gezin of het opstarten van een eigen bedrijf. De zekerheid van een fijne baan en een inkomen waar je op kunt rekenen; we realiseren ons eens te meer hoe belangrijk dat is.

De coronacrisis zet die zekerheid voor veel Nederlanders op de tocht. De rauwe werkelijkheid van onzeker werk komt als een klap bij mensen binnen. Bijna drie miljoen mensen hebben geen vangnet of werken geen vast aantal uren. Voor veel van deze mensen valt door de coronacrisis een groot deel van het inkomen weg.

Wij willen goed werk en een eerlijke economie. Samen kunnen we werken aan een samenleving waarin de mensen weer centraal staan, waarin plezier in ons werk voorop staat en waarin we werk van mensen beter belonen en eerlijker delen. Wij willen échte vooruitgang voor iedereen, geen race naar de bodem waarin alles steeds flexibeler en onzekerder wordt.

Ons plan bestaat uit de volgende punten:

- **Werk, werk, werk.** Mensen die hun baan dreigen te verliezen worden met de werkgarantie naar een andere baan begeleid in plaats van naar een uitkering. Met crisisbanen willen we zorgen dat mensen die onverhoopt hun werk verliezen aan de slag kunnen in sectoren waar een tekort is, zoals bij GGD'en, in het onderwijs, bij politie en bij gemeenten. Met het werknemersvoordeel wordt het aantrekkelijker om mensen in vaste dienst te nemen.

- **Werkenden delen in de winst.** Als bedrijven winst uitkeren aan aandeelhouders, worden ze verplicht een deel aan het personeel te geven. Dat noemen we de Wet Eerlijk Delen. Werknemers krijgen meer zeggenschap over de koers van het bedrijf en krijgen instemmingsrecht bij belangrijke beslissingen, zoals over maximale loonverschillen en overnames.
- **We verhogen het minimumloon en bieden meer zekerheden.** We verhogen het minimumloon stapsgewijs naar 14 euro per uur. De AOW en de bijstand gaan omhoog. Alle werkenden (ook ZZP'ers) krijgen bescherming tegen arbeidsongeschiktheid en bouwen een pensioen op.
- **We pakken de uitwassen van de platformeconomie aan.** Bedrijven zoals Deliveroo en Uber worden verplicht hun medewerkers fatsoenlijk te betalen, te verzekeren tegen ziekte en arbeidsongeschiktheid en opbouw van pensioen. Er komt een digitaks voor bedrijven als Facebook en Google, die nu geen belasting betalen in Nederland.
- **We verhogen de winstbelasting voor multinationals.** Het belastingstelsel maakt de economie eerlijker en fatsoenlijker, met een hogere winstbelasting voor multinationals en een nieuwe belasting op het vermogen van miljonairs.

Ons plan voor liefdevolle zorg

Als je zelf ziek bent, of iemand uit je naaste omgeving, dan is in één klap al het andere onbelangrijk. Dan realiseren we ons pas echt hoe waardevol een goede gezondheid is. Het is de basis van ons bestaan. Wanneer die basis wankelt, wil je erop kunnen vertrouwen dat er hulp voor je is. En dat je de zorg, aandacht en liefde krijgt die je nodig hebt.

We geven ruimte, waardering en vertrouwen terug aan artsen, verpleegkundigen en verzorgenden. Wij kiezen voor vakmensen zo dicht mogelijk bij de patiënt. We zorgen dat ieder kind kan sporten en talenten kan ontdekken. We zorgen dat het gaat lonen om gezonde keuzes te maken. We beteugelen het doorgeschoten marktdenken. We brengen de solidariteit terug, tussen rijk en arm en ziek en gezond. Zo wordt goede zorg betaalbaar en beschikbaar voor iedereen. Je weet nooit wanneer je zorg nodig hebt. Maar je moet er op kunnen rekenen als het zover is.

Ons plan bestaat uit de volgende punten:

- **We verlagen de zorgpremie.** We schaffen het eigen risico stapsgewijs af en verlagen de zorgpremie, omdat toegang tot zorg niet afhankelijk mag zijn van je portemonnee.
- **Zorgverzekeraars mogen geen winst aan aandeelhouders uitkeren.** We willen marktwerking, concurrentie en verspilling uit de zorg en samenwerking erin.
- **Spoedeisende hulp moet overal in Nederland binnen 15 minuten beschikbaar worden.** Wij willen zorg dichtbij, met een gezondheidscentrum waar je ook in het weekend terecht kunt.
- **De BTW op groente en fruit moet naar nul, zodat gezond eten goedkoper wordt.** We willen gezond leven makkelijker maken. Een kilo appels is nu duurder dan een kilo frikandellen. Dat willen we omdraaien.
- **Meer waardering zorgpersoneel.** De medewerkers in de zorg verdienen meer salaris, minder werkdruk en meer collega's.

Ons plan voor onderwijs met gelijke kansen voor ieder kind

Goed onderwijs van de beste leraren biedt een basis voor heel je leven. Het stelt je in staat te ontdekken wie je bent, te ontwikkelen wat je kan en je dromen waar te maken. Goed samenleven begint met leren met, van en over elkaar. Goed onderwijs maakt het verschil in het leven van mensen. Daarom vindt de PvdA investeringen in goed onderwijs en gelijke kansen essentieel. Goed onderwijs is voor iedereen beschikbaar. De wijk waarin je woont, je achtergrond of wie je ouders zijn mogen nooit bepalend zijn voor wie je later wordt. Helaas is dat nu nog te vaak wel het geval.

Wij investeren daarom fors in het onderwijs, met een ambitieuze agendagericht op kansengelijkheid en betere kwaliteit. Werken in het onderwijs wordt veel aantrekkelijker. Leraren krijgen de beloning en de ondersteuning die ze verdienen. We willen een gratis voorschool voor iedereen en een uitgesteld selectiemoment voor de middelbare school. Dat is belangrijk om ieder kind recht te doen en een eerlijke kans te geven. En we zorgen dat iedereen zich kan blijven ontwikkelen, ook op latere leeftijd.

Ons plan bestaat uit de volgende punten:

- **Er komt een groot offensief om kinderen meer aan het lezen te krijgen.** Een kwart van de jongeren kan nu onvoldoende goed lezen en schrijven. Wij willen dat elke leerling het onderwijs verlaat met goede lees-, reken- en schrijfvaardigheden en een startkwalificatie.
- **De basisbeurs komt terug.** We voeren de basisbeurs voor studenten opnieuw in. Meer studenten komen daarnaast in aanmerking voor de aanvullende beurs. Voor de generatie die geen basisbeurs heeft gehad, komt er een vorm van compensatie.
- **Leraren verdienen meer salaris.** Om het lerarentekort aan te pakken wordt de opleiding tot basisschoolleraar gratis (ook voor zij-instromers) als je daarna minstens 5 jaar in het onderwijs werkt. We investeren daarnaast in betere salarissen en meer tijd en ruimte voor docenten om hun vak uit te oefenen.
- **We pakken armoede onder kinderen aan.** We investeren meer in armoedebestrijding om kinderen in arme gezinnen te helpen. Ieder kind kan meedoen, ook als het gezin het niet breed heeft. Armoede is geen belemmering voor sport, muziekles en zwembles.
- **Gratis kinderopvang.** Alle kinderen kunnen van jongs af aan gratis naar de voorschool (kinderopvang) om samen te spelen en te leren. Zo wordt de kinderopvangtoeslag overbodig.

Ons plan voor volkshuisvesting en betaalbaar wonen

Een woning is zoveel meer dan een stapel stenen. Het is een thuis. Je hebt er je kinderen zien opgroeien, bent gehecht aan je buurt, vrienden en familie wonen dichtbij, en je kent de lokale winkeliers. Je hebt pas echt vakantie gehad als je weer thuiskomt en je jas weer aan de kapstok hangt. Dat thuis gun je iedereen: in de stad of op het platteland, jong en oud, arm en rijk, gezinnen en singles. Niet voor niets is bevordering van voldoende woongelegenheden voorwerp van zorg der overheid, aldus artikel 22 van de Grondwet.

Het recht op betaalbaar wonen staat onder druk, want er heerst grote woningnood. Beleggers en speculanten hebben het goed voor elkaar, mensen hebben het nakijken. Dat moet veranderen. Huizen zijn om in te wonen, niet om te verzamelen. Iedereen heeft een woning nodig, niemand honderden om mee te speculeren. Wij kiezen daarom voor volkshuisvesting. Samen bouwen we aan een Nederland met fijne en betaalbare woningen, in prettige wijken waar het plezierig wonen is.

Ons plan bestaat uit de volgende punten:

- **Woningen zijn om in te wonen, niet om te verzamelen.** Niemand heeft 590 huizen nodig. Daarom voeren we een 'Prins Bernhard-belasting' in tegen huisjesmelkers. Daarnaast pakken we speculanten aan met een bouwplicht en door winsten af te romen. Dat geld besteden we aan het betaalbaar houden van de huren en het bouwen van woningen voor starters en ouderen.
- **We starten met het bouwen van tenminste 100.000 nieuwe, betaalbare woningen elk jaar en brengen de Minister van Wonen terug om dit te doen.** Volkshuisvesting en betaalbaar wonen worden weer een kerntaak van de overheid. Wij willen een Nationaal Woningbouw Plan voor minstens 100.000 betaalbare woningen per jaar.
- **Er komen boetes voor huisjesmelkers die te hoge huren vragen.** De hoge huren jagen leraren, politieagenten en verpleegkundigen de steden uit, terwijl ze daar keihard nodig zijn. De maximale inkomensgrens voor sociale huurwoningen wordt verhoogd naar 60.000 euro.
- **We schaffen de verhuurderheffing af.** Zo komt er twee miljard euro beschikbaar om tienduizenden betaalbare woningen te bouwen en de huren te bevriezen tijdens de crisis.
- **Niemand slaapt in Nederland op straat.** We pakken dakloosheid aan door meer opvanglocaties te realiseren.

Ons plan voor een schone en duurzame toekomst

Nederland is een prachtig land. Een land van water, van uitzicht en van groen. We willen dit land in al zijn pracht doorgeven aan onze kinderen. De aarde warmt echter op, ons klimaat verandert. Dat zet de zekerheid van ons bestaan op het spel. Duurzaamheid is bestaanszekerheid in de toekomst. We moeten dit probleem oplossen en we hebben haast. Het zal grote investeringen vragen en niet makkelijk zijn. Het kan alleen slagen als iedereen een bijdrage kan leveren en we de rekening eerlijk delen. De afgelopen jaren zagen we echter iets anders. Normale huishoudens werden met kosten opgezadeld terwijl de industrie en grote vervuilers werden ontzien. Dat is niet duurzaam en niet eerlijk.

Onze generatie is aan zet. We kunnen een mooie en leefbare planeet doorgeven aan onze kinderen. Dat lukt alleen als we het samen doen. Duurzame oplossingen mogen geen statussymbool voor de rijken zijn, maar maken het leven van ons allemaal beter. Energie is in 2030 schoon en van iedereen. Als we samen voor duurzaam kiezen, stellen we onze toekomst veilig. Onze koers is daarom een duurzame, eerlijke en fatsoenlijke toekomst van en voor iedereen.

Ons plan bestaat uit de volgende punten:

- **We verhogen de belasting voor bedrijven die het milieu vervuilen.** Met een ambitieuze Europese CO2-belasting zorgen we dat de grote vervuilers in de industrie gaan betalen. De opbrengsten willen we gebruiken om huishoudens te ontlasten en om bedrijven die door de CO2-belasting geraakt worden te ondersteunen met investeringen in banen en het ontwikkelen van schonere energie.
- **We willen de oceanen plasticvrij maken.** Er komt een verbod op wegwerpplastic, tasjes worden beprijsd en verpakkingen worden duurder.
- **We planten veel meer bomen.** We stimuleren aanleg van groene daken, groene gevels en bomen in de straat. We introduceren een hoge norm voor groen in de wijk die bewoners gezamenlijk en op eigen initiatief kunnen invullen.
- **Groen doen moet lonen.** Het is moeilijk om groen te doen als je rood staat. Met een hogere energiebelasting voor grote gebruikers en een hogere korting voor normale huishoudens stimuleren we vergroening en houden tegelijkertijd de kosten voor gewone gezinnen in de hand.
- **We sluiten alle kolencentrales per 2025.** Kernenergie is te duur, we stimuleren duurzame alternatieven.

Ons plan voor een veilig en saamhorig Nederland

Jezelf mogen zijn. Je thuis voelen in je eigen buurt. Zien dat je dochter zich fijn en veilig beweegt over straat zoals zij dat wil: alleen, hand in hand met haar vriendin, of met een hoofddoek. Dat je je talenten kunt ontdekken en ontplooiën. Het vertrouwen dat iedereen gelijk wordt behandeld, dat er gelijke rechten en kansen zijn, dat je met elkaar eerlijk kunt delen in voorspoed en dat je elkaar steunt als het tegenzit. Dit is alleen mogelijk in een samenleving waar we tegenstellingen overbruggen, vertrouwen hebben, ons verplaatsen in een ander en willen investeren in elkaar.

Wij kiezen voor een samenleving waar iedereen er zeker van kan zijn dat je jezelf mag zijn. Voor het recht van vrouwen op zelfbeschikking over hun leven en lichaam. Voor de gelijke behandeling van man en vrouw, hetero en homo, trans en queer. Voor de vrijheid van meningsuiting. Voor de vrijheid om te geloven wat je wilt, zolang we ook samen streven naar emancipatie, naar gelijkwaardigheid en opkomen voor de vrijheid van een ander.

Ons plan bestaat uit de volgende punten:

- **Veel meer wijkagenten.** Een wijkagent per 5.000 inwoners is het absolute minimum.
- **Geef bewoners invloed op de prioriteiten van de politie in hun wijk.** Bewoners weten vaak het beste wat er mis is in hun wijk en ervaren zelf wat ze onveilig vinden. Daarom stellen we bewoners in de gelegenheid om de prioriteiten mee te bepalen, bijvoorbeeld in het verbeteren van verkeersveiligheid rondom scholen en in wijken.
- **De stemgerechtigde leeftijd gaat naar 16 jaar.** Zo krijgen jongeren een stem.
- **We willen wetten grondwettelijk toetsen.** We willen dat rechters wetten kunnen beoordelen op hun grondwettigheid.
- **Discriminatie en racisme bestrijden is onze prioriteit.** Wij beoordelen mensen op hun daden en niet op hun afkomst.
- **Alle nieuwkomers moeten Nederlands leren om in dit land goed samen te kunnen leven.** Van nieuwkomers verwachten we wat we van elke Nederlander verwachten: dat je je best doet, dat je je gedraagt en dat je opkomt voor de vrijheden en grondrechten van een ander. We beschermen nieuwkomers tegen groepsdruk.

Ons plan voor internationale solidariteit

Klimaatverandering, migratie, groeiende ongelijkheid als gevolg van een doorgeslagen globalisering en uitholling van de internationale rechtsorde: al voor corona stonden we voor immense uitdagingen die de wereld onzekerder en onvoorspelbaarder maken. Het virus dreigt deze trends te versnellen. Het is hoognodig het tij te keren en daarvoor de krachten te mobiliseren. Om universele waarden weer voorop te stellen. Om te werken aan grotere veiligheid en een economische orde die mensen en hun leefomgeving beschermt. In die zin biedt de huidige situatie ook kansen om een progressieve internationale agenda in te voeren.

Het is zeker geen tijd om bij de pakken neer te gaan zitten. Er is behoefte aan een krachtig en zelfbewust buitenlands beleid. Om onze bestaanszekerheid ook internationaal te borgen. Voor ons als sociaaldemocraten bieden onze principes houvast. Gelijke kansen, solidariteit, respect voor mensenrechten en de internationale rechtsorde. Eerlijk delen in het besef dat de zekerheid van de ander een waarborg van de onze is.

Ons plan bestaat uit de volgende punten:

- **Alleen Europa kan ons beschermen tegen de macht van grote bedrijven** die anders niet zullen nalaten landen tegen elkaar uit te spelen. Kapitaal wordt zwaarder belast (onder meer met minimumtarieven voor de vennootschapsbelasting). Europa maakt het de grote (tech)bedrijven onmogelijk belasting te ontwijken. Met de voltooiing van de bankenunie, met hogere kapitaalbuffers en een Europees bonusplafond komen de risico's waar ze horen: bij de bankiers en hun aandeelhouders.
- **EU-lidstaten moeten de Europese waarden van vrijheid en gelijkheid in woord en daad verdedigen.** Wie dat niet doet, wordt aangepakt. Daarom ontwikkelen we een EU-rechtsstaatsmechanisme dat alle landen elk jaar toetst en bij vastgestelde schendingen sancties oplegt. Daarnaast koppelen we respect voor de rechtsstaat en fundamentele vrijheden aan de toekenning van Europese subsidies.
- **We willen een realistisch en humaan migratiebeleid.** Ieder land heeft grenzen nodig om migratie onder controle te houden, maar mensen die vluchten voor oorlog, geweld en vervolging moeten altijd welkom zijn in Nederland. We zullen hen altijd veiligheid proberen te bieden. Tegelijkertijd vergt dat meer controle over arbeidsmigratie, dat nu vooral een verdienmodel is voor het bedrijfsleven. Arbeidsmigratie mag niet de winsten hoog houden, en de lonen laag.
- **We verhogen het defensiebudget.** Dit past bij de grondwettelijke opdracht om de internationale rechtsorde te beschermen en de noodzaak om taken binnen de NAVO en de EU naar behoren uit te voeren. We investeren in de krijgsmacht, de mannen en vrouwen die ons veilig houden, en in het kunnen uitvoeren van missies. Daarbij horen goed opgeleid en divers personeel, met een fatsoenlijk salaris en voldoende collega's.
- **We houden vast aan de afgesproken norm van 0,7 procent van het BNP voor ontwikkelingssamenwerking.** Ook in tijden van economische krimp zetten we in op wereldwijde duurzame ontwikkeling. We richten ons op de meest kwetsbare en gemarginaliseerde mensen.